

RAT 471. Requesten aan het gericht der stad Tiel, 1711.¹

Marge:

Den suppliant wort alle de versoecken in desen gemelt afgeslagen, dogh wert gepermitteert om sodaene condtschappen tot sijn faveur te mogen lighten, als goet sal vinden den 11 junij 1711. Ter ordonnantie van Haar Weled. en Aghtb. H.B.Lidt de Jeude, secretaris.

Aen den Wel Ed. en Achtbare Gerigte der Stadt Tiel.

Wel Ed. en Achtbare Heeren.

Vertoont met schuldige reverentie Gerrit Noot, hoe waar en waeraghtigh is, dat den suppliant op den 18 majj 1711, met sijn broeder Rutger Noot sijn geweest ten huijse van Willem van Leeuwen, herbergier in den Ancker binnen dese Stadt. Dat sonder aen imandt offensie te geven off eenige de minste schijn van rede daer toe, veele van het daer te saeme gekomene geselschap den supplt. en sijn voorn. broeder Rutger Nooth, op het lijff sijn gevallen, vervolgens den suppliant buijten de deur gesleept, over de straet en keijen heen en weer geslingert, met stocken en trappen met voeten ellendigh gequetst, sijn een oogh uijtgeslagen, en sijn hoofd soo arbarmlick gekneust, als of hij was geweest onder de wiltste en barbaarste menschen des werelts, hebbende aen haer niet gemancqueert den suppliant, als rabrakende vant leven ter doot te brengen, roepende eenen Jan Houtsager, sla doot, sla doot, hebbende een ront hout in de hant, om den supplt. daermede de rest te geven, indien door tusschen schietende andere menschen buijten dat geselschap niet was worden belet, waer door den suppliant de onbeschrijflickste pijn des werelts heeft uijtgestaan, sijn gehoor daer mede verloren, en noch in perikel is over dit voorgenomene assassinaat te sullen moeten sterven.

Dat den supplt. daer over klaghtigh hebbende doen vallen bij den Heere Rigter en versoecken, dat informatie over dit horrible voorval genomen, ende hantdadigh nae regts behooren mogten worden gestraft, hij supplt. wederom op straet komende, met sijn noch een over geblevene oogh, heeft moeten aenschouwen, dat sijn mishandelaars, even stout en baldadigh, impune veele extravagante dertelheden naer die gedaene klagte illudeerende de justitie, en even als off het haer gepermitteert was te bedrijven.

Tot soo verre dat op den 29 majj 1711 ten tijde van een gruwzaam hemels weer vermengt met swaren hagel, donder en blixem schighen, eenige van die hantdaders sijn gekomen uijt het huijs van Willem van Leeuwen en gegaen naer een herbergh genaemt den Emaus. Dat aldaer in stilte sijn geseten geweest den supplt. met sijn voorn. broeder Rutger Noot en dat voorn. Jan Houtsager baldadiger wijze met den anderen, op den kamer komende terstont querel heeft gesogt tegen den voorn. Rutger Noot, stotende hem op de borst, met de woorden den beer die praet, waer tegen Rutger Noot oprijsende, en vresende voor deselve wrede ontmoetinge als voor eenige daegen, sich heeft soeken te retireren, en al soo met eenen al een vuijst voor de kop gekregen, dat den supplt. dit werck met veel alteratie aen sien komende niet anders konde besluijten, off dit was een nieuw desseijn om haer Noothen het leven, dat haer voor eenige daegen noch overgelaten was nu

¹ Met dank aan Rinus Baggerman, nakomeling van Gerrit Noot, voor het vinden, ontcijferen, uittypen en beschikbaar stellen van dit archiefstuk.

seeckerlick te sullen worden benomen, het welck oock waarschijnlijk was, om dat Jan Houtsager den supplt. daer op mede attaqueerende en met een vuijst een slaghe toebragt, om alsoo het werck te beginnen, daer is U Wel Ed. en Achtbare Heeren niet een schepseltje van Godt geschapen off het sal noch altijd sijn leven soecken te conserveeren, selfs een pier wordende getreden sal nogh weer soecken te doen met een omkronkelingh van de start, de natuijr die leert het, ende regten confirmeren het absoluut, dat de defensie van sijn lighaam aen ider een is gepermitteert, en dat geweld met geweld afgekeert magh worden, oock met nederlegginge van sijn tegenparthije, niet bekenden sijnde, dat axioma quod prestat prevenire, quam preveniri, den supplt. dan verschrickende al noch voor de voetstappen van vorige daegen, en sich nu siende wederom besprongen van imant die doermael geroepen hadde, sla doot, sla doot, consideerende dat het uijtslaen van een ooghe voor een halve manslaghe selfs wordende gerekent en het voornemen voor de daat, is hem onmogelick geweest sich a juste dolore petuisse temperare, daer op een mes getrocken en den aggresseur een steeck heeft toegebragt, en aldus sich geredt uijt een gevaar van aldus als met een tweede ellendige doot niet te moeten sterven, is de gequetste naderhant gestorven door versuijm of andersints, den suppliant is ten eenmael excusabel, en niet voor de ordinaria pena legis com. de sicariis actionabel, presenteerende den supplt. al het voorverhaelde omtrent het factum met irreprochable condtschappen te sullen bewijsen, mitsdien den supplt. met alle edictale citatien en vervolgens tegens den supplt. veertien daegen immiddels mogen worden gesurcheert.

Om die bewijsen te ligten en uijt redenen voorverhaalt en naeder als dan met de regten te adstrueeren naeder te mogen worden versogt, dat door een volmagtiger sijne defensie sal mogen allegeeren, ofte andersints, dat de goede gelicken mogte wesen van U Wel Ed. en Achtbare de sake in staat te laeten tot de aenstaende landtschaps vergaderinge om door den supplt. van haer Ed. mogende ten overvloed insallibel te mogen impetreeeren remissie en pardon en bij aldien U Edele en Achtbare dit request soude gelieven te stellen in handen van den Heere officier, dat U Wel Ed. en Agtbare den dagh van citatie sullen gelieven te houden, in staet tot dat hier over en op ingekome berigt van welgem. Heere Rigter bij U Wel Ed. en Achtbare sal wesen erkent naer behooren.

T welck doende
pro stylo
J.D. Raadt.

RAT 471. Requesten aan het gericht der stad Tiel.

Aen de Wel Edele en Agtbare Heeren van den Gerigte der stad Thiel.

Wel Ed. en Agtb. Heeren.

Vertoont met alle onderdanigste reverentie Gerard Nooth, hoe dat den supplt. op heden veertien dagen bij requeste te kennen hebbende gegeven als sub A1 dat sijnen volmagtiger met het ligten van condtschappen besigh sijnde tot bewijs dat den suppliant over de hem opgelegde manslaghe is gans onstrafbaer, en mitsdien door een volmagtiger in defensie konde en behoorde aengenomen te worden, daer inne egter door onwilligheijt

van sommige menschen wierde verhindert, versoekende derhalve dat geen continuatie verleent maer 14 dagen uijtstel gegeven mogte worden, om als dan nader dat point of den supplt. door een volmagtiger geadmitteert behoorde te worden te kunnen worden gededuceert.

Welck uijtstel ten fine voorss. U Wel Ed. en Agtb. hebbende gelieven te accorderen, uijt redenen bij dat Reqt. alrede geavanceert en bewijsen daer bij geproduceert, daer door ook is opgesloten, dat den supplt. alnogh gepermitteert is, om sulx op heden nader te deduceren en erkentnisse daer op af te wagten nadat den Heere officier ratione officii in desen agerende op desen deductie berigt sal hebben en de sake ten principalen immiddels sal gelaten wesen in staet om welke deductie ten voordeele van den supplt. nader te deduceren soo is het in facto waragtigh.

Dat den supplt. op den 18 maj 1711 met sijnen broeder Rutger Nooth sijn geweest ten huijse van Willem van Leeuwen herbergier alwaer den Ancker uijthangt binnen dese stadt, sijnde aldaer gekomen tot niemants laste, maer haer eijge beurs in alle geschicktheijt een glas bier drinckende in een apart kamertje, sonder aen ijmant daer in huijs sijnde eenige offensie te geven of eenige de minste schijn van rede dan dat of wel den supplt. en sijn broeder dan wel niet anders konde verwagten, dan dat ook ongemolesteert van anderen soude worden gelaten.

Egter het gebeurt is dat veele van het ook aldaer gekome geselschap op een aparte kamer, alwaer den dranck als water voor niet wierde gespendeert, van die kamer sijn afgekomen, den supplt. en sijn voorn. broeder uijt haer kamertje geroepen daer sij in gerustheijt sonder sigh met soo genaemde ploijerijen te moeijen, saten en praten, dewelcke uijtgegaen sonder eenige de minste rede van dat geselschap op het lijf wierde gevallen, vervolgens den supplt. buijten de deur gesleept, over de straat heen en weer geslingert, met stocken en trappen met voeten ellendigh gequetst, sijn een oogh uijtgeslagen en sijn hoofd soo arbarmlik geqneust is geweest als of hij was geweest onder wilden en barbaren daer geen barmhartigheijt bij te vinden is, hebbende aen haer niet gemancqueert den supplt. als rabrakende van het leven ter doot te brengen, roepende eenen Jan Houtsager, een van het aggrasserende geselschap, sla doot, sla doot, hebbende een ront hout in de handt om den supplt. daer mede de rest gegeven, indien door tussen schietende andere menschen buijten dat geselschap niet was worden belet, als dit voorval bewesen wort bij de eedelijke condschappen gevoegt sub A1 bij dese Reqte..

Waer door den supplt. de onbeschrijflicte pijn en smart des werelts heeft uijtgestaen, sijn gehoor daer mede ook verlooren, en in groot perikel geweest over dit voorgenomen gruwsaem assassinaet te sullen moeten sterven.

Dat den supplt. daer over klagtigh hebbende doen vallen vallen bij den Heere officier, en versoeken dat informatie over dit horribel voorval genomen en de hantdadigers na regsbehooren mogte worden gestraft, hij supplt. wederom op straet komende met sijn nogh een overgebleven oogh heeft moeten aenschouwen, dat sijn mishandelaers even stout en baldadigh, naer die gedane klagte, illuderende de justitie en als of het haer gepermitteert was, impune veele extravagante dertelheden te bedrijven.

Tot soo verre dat op den 29 maj 1711 tijde van een grousaem hemels weer, eenige van die hantdadigers sijn gekomen uijt het huijs van Willen van Leuwen herbergier bovengenoemt, en gegaen na een andere herbergh alhier mede in de stadt, genaemt den Emaus, met die intentie om den supplt. en sijn voorn. broeder die daer in stilte geseten waren sonder ijemant te moeijen wederom te attaqueren.

Dat voorn. Jan Houtsager baldadigerwijse met de anderen in de kamer komende, aenstonts querel heeft gesogt tegens des supplts. broeder Rutger Nooth, stotende hem op de borst met de woorden den beer die prat, als daer van die woorden bij reiteratie gehoord te hebben, getuijgen Henrick en Cornelis van Maastricht sub A2 ad art 6 en 8.

Waer tegen de voorn. Rutger Noot oprijssende en vresende voor deselve wrede ontmoetinge als voor eenige dagen, sijn heeft soeken te retineren gesegt, wat is dat te seggen de beer die prat, en alsoo met eenen door den voorn. Houtsager al een vuijst voor de kop gekregen heeft als sub A2 ad art. 9 en 11.

Dat den supplt. dit werck met veel alteratie aen sien komen, niet anders konde besluijten, of dit was een nieuw desseijn, om haer Noothen het leven, dat haer voor eenige dagen nogh overgelaten was, nu sekerlik te sullen worden benomen.

Het welck ook niet alleen waarschijnlijk, maer met de uijtkomst gebleken is, het selve een waraghtigh desseijn geweest te sijn, uijt de eedelijke condschap van Henrik van Oosterbeek sub A3 ad art. 17 (doorgestreept: met in bedingh van de eedelijke verklaringe van Anthonij van Thiel, die om het afsterven van sijn vrouw tot Amsterdam sijn langer heeft moeten ophouden als men wel gedagt hadde) en uijt de nadere eedelijke verklaringe van Jacobus de Raet en voorn. Anthoni van Thiel sub A4. Selfs niet gressie A1 voorgaende in perikel prax. crim.

Dat ook Jan Houtsager na verlatinge van Rutger Nooth ook immidiaet attaqueerde desen supplt. hem met vuijsten slaende en bij het hair trekkende.

Dat den supplt. door het wrede tractement hem voor eenige dagen aengedaen onmagtigh sijnde om te vegten, nogh seijde tegen den meergenoemde Jan Houtsager, Jan laet mij met vrede, want ik soek niet te vegten, en ik ben door U voorige aen mij gepleegde mishandelingen niet in staet om te vegten.

Dogh dat dese protesten niet helpende, hij Jan Houtsager in sijn boos voornemen tegens een man die soo swack en als sonder defensie was niet heeft opgehouden om te aggresseren.

Waerdoor den supplt. tot conservatie van sijn leven de middelen moesten gebruiken om dese mede insulten van dese Jan Houtsager af te keeren, niet gepermitteert sijnde dat men sijn sal laten doet slaen, die nogh soo swack en buijten staet van defensie was, als men middel weet om het te ontkomen, door het weerleggen van den agresseur selfs, gewelt met gewelt gekeert magh worden, ende ijemant geoorloft is ijets voor te komen bijtijts tot een anders nadeel en oppressie als daer in voorgekomen te worden.

Dat niemant sijn selfs het leven magh benemen is constant in rechten op hoge straffe van confiscatie van goederen en slepinge van t'lichaem ad sim. van Leuwen in censur. for. p.1, lib.5, cap.II, n.14.

Dat iemand sich vindende besprongen van een ander die hem eenige dagen te vooren het leven wilde benemen zijn eigen moordenaar soude zijn geweest soo hij dit geweld niet hadde afgekeert, dat op het leven was aengelegt.

Insultato emen(?) in vite periculo constituto, si id alio modo advertere nequeat, permissum est necare aggressorem l.3. Cod. ad Leg. Com. de Sicar. l.3.d. de justit. et jure l.1. Cod. unde VI.

Selvs niet gehouden sijnde de eerste aggressie af te wagten, de arese van ijets voorgaende den geinsulterde stellende in perikel van zijn leven corpor. in prax. crim. p.1 quest. 29. n.57.

Si ergo insultatus saluti consulere non possit, nec fugere tenebitur, sed in discrimine vite constitutus impune adversarium occidere poterit danhoud. in pract.crim. cap. 76. n.8. Nic. Boer dens. 168. n. 4. Berlich. pract. concl. p.4. concl. 13. n. 32.

Traderende Bernl. van Zutphen met allegatie van veele regtsgeleerden in zijn Nederl. pract. tit. dootslagh n.13 in dese notable woorden:

Den genen dewelcke zijn leven niet anders konde beschermen zijn tegenpartije dootslaet, en moet niet alleen van den capitale peine des dootslags geabsolveert worden, maer ook van de geltboete, soo ten reguarde van de vrinden van de nedergeslagene, als ook in reguarde van de boete des officiers.

Dus dat dese sake alhier in die termen geconstitueert sijnde, dat niet allen geen lijfstraffe, maer selfs geen pecuniale boete plaetse kan hebben tegen den supplt. Soo is ook notoir dat den supplt. door een volmagtiger in zijn defensie kan en behoort geadmitteert te worden niet alleen na de natuirlike rede, billikheijt en practijcque, maer ook na de dispositie van de gemene rechten als daer van is den expressen text in l.3. D.t. de(?) procurat in hise verbis decisoriiis:

Publice utile est, absentes a quis(?) cumque defendi, nam et in capitabilus, judiciis defensio datur ubicunque itaque absens quis dammari potest, ibi querbis verba pro eo facientem et innocentiam excusantem andiri aequum est et ordinarium admittere quod ex rescripto imperatoris nostri apparet.

Item in l.3. Cod. de accusat.

Reus capitalium criminum absentes, etiam per procuratorem defendi, leges publicorum judiciorum permittunt.

Item in l.1 D. an per alios caus. appell.redd. poss. et ibi not. per gloss.

Menoch lib.1 arbitr. quest. 80 n. 123 et seqq. usque ad 132 jul. Clarus in pract. crim. lib. 5 quest .32.

Leerende ook de regtsgeleerden quod pro reo admittatur procurator, quando reus non dolo malo, sed casu delinquit, utxore agressus, ad sui defensionem Menoch. d. loc. n. 162 vel si delictum sit impunibile Menoch. d. l. n. 177 et seqq. aldaer verscheijde exempelen van dien recenserende.

Et traduit DD. communiter quod accusatus admittatur per procuratorem, quando innocentia est notoria als bij Ant. Gabr. Roman in communibus lib. 7 tit. de male ficiis concl. 9. n. 27 et seqq. Card. tuseus in lit. p. concl. 818. n.68.

Gelijkerwijs ook bij alle gerigten gepractiseert wort, als door gegevene informatien gebleken was dat den manslagh niet geschiet was met opset, of dat den gequetste niet van de wonde, maer of door sijn eijge versuijm, of door versuijm van de chirurgijns gestorven was, en dat aldus den beklaegde niet ter doot, of eenigh ander lijfstraf konde gecondemneert worden, gelijk tot Nijmegen in den jare 1683 is toegelaten geweest aen Anth. van Trigt, beklaegde van een manslagh begaen aen Arent Grijsaert, en andere voorvallen meer.

Ende dewijle uijt de decisie van dit point of daet in desen geschiet absuit dolo, en of deselve daet impunibel sal volgen de decisie van die questie of den supplt. is admissibel om sich ter principalen door een volmagtiger te defenderen, ende dat die questie gediscutieert, en na genomene volkomene kennisse van saken, gedediceert sal moeten worden, de sake inmiddels ten principalen totdat over dit incident sal wesen erkent in staet moet worden gehouden secundum text in l. 82 D. de arbitris.

Soo soude in alle gevallen de comparitie van de supplt. door sijnen volmagtiger even wel bij procisie in dit incident moeten worden aengenomen, daer in voor desen gerigte sal worden gecontroverteert, geprobeert en geïnstrueert en van deselve gerigte gedecideert sal worden dat point of de sake van de supplt. sodanigh is gelegen, dat denselve om sijn defensie ten principalen te doen door een volmagtiger geadmitteert sal moeten worden.

Biddende dan den supplt. dat hij niet onverhoort magh worden gecondemneert, maer in sijn defensie per procuratorem magh worden aengenomen welckens volmagt hier neffens geproduceert wort sub B.

T' welck doende
pro stylo
W. N. Ten Hove.

Bijlagen bij het request.

B

Extract uijt het signaet van Deijl Ao 1711.

Coram schepenen van Hattem et van Driel.

Compareerde Gerrit Nooth dewelcke verclaerde te constitueren en volmaghtigh te maken, doende sulcx bij en in cragte deses, de Heeren Advocaten Wolter Nicolaes ten Hoven ende Hendrick Peters mitsgaders den procureur Johan van Coten om des comparants saken voor den Wel Edele en Achtbare Gerigte der Stadt Tiel in regten waer te nemen, ende in specie den comparant aldaer te defenderen, tegens soodane actie als den Heer

officier tegens den comparant alrede heeft geïnstituëert, ofte alnogh werckstellig maken mogte cum potestate substituendi gelovende van weerde te houden en doen houden alt geene den geconstitueerde in die voorschreve saeken sal koomen te verrichten, onder verbandt en submissie als naer rechten sonder argelist. Den 9 juniij

In fidem extracti

T. van Bijsterveldt, secrs.

A1

Aen die Wel Ed. en Achtbare Heeren van den Gerigte der Stadt Tiel.

Wel Ed. en Achtbare Heeren

Vertoont met de onderdanigste submissie Gerhard Noot, hoe dat den selven heeft getragt condtschappen te ligten tot vertoon dat de saake in die staet en termen is geconstitueert, dat hij op de respectie citatien , van de heer Rigter deser stad ratione officij per procuratorem sich soude mogen en konnen defenderen.

Dat niet meer als een der geciteerde getuigen is erscheenen en sijn eed heeft afgelegd.

Dat noch twee anderen wel sijn gecompereert en voor een gedeelte hebben gedeponereert. Edoch op het verder gevraagde te antwoorden gelijk oock tot het afleggen vanden eed weijgerigh geweest.

Sonder dat de verdere gedaagde getuigen hebben willen compareren en oock eenige alnoch absent sijn.

Ende aengemerckt, dat uijt het reets geseijde Sub A1^o et A2^o dat geene van de verdere geciteerden onder eeden sal konnen worden gehoort de admissie tot defensie , door een volmr. aen den beclaegde, naer regtbehooren sal konnen worden gejustificeert en geimpetreert.

Edoch dat mits onwilligheijt van de getuigen deselve met regt tot het geven van haere opregte condtschap ende der waerheijt getuijgenisse, sullen moeten worden geconstringeert.

Ende daer toe alsulcx een behoorlicker termijn sal behooren te worden verleent welck noyt in civile saken wort gewijgert.

Zoo ist dat den suppliant op het demoedigste is biddende dat U Wel Ed. en Achtbare in dese sake van de grootste importantie en t'leven selfs concerverende waer iunulla cunctatio nimis longa(?) aen den suppliant een termijn van weert en daegen sullen gelieven toe te staen, om de gerequireerde condtschappen verder naer behooren te konnen beleggen, met bijgevoegde bede, dat U Wel Ed. en Achtbare deselve aenstaande getuigen ex autoritate sullen gelieven te ordonneren, om haere opregte condtschap ende der waerheijtgetuijgenisse te geven, op de nevensgaande interrogatoria sub A 2°. Ende dat middelerwijle den dagh van de derde citatie magh blijven in staat.

T'welck doende
pro stylo

J.D. Raadt
